Geschiedenis trekt zo zijn sporen

Voorwoord

Mijn vader, Leo Mossink, schreef, bij gelegenheid van zijn 75ste verjaardag en mede op aandringen van zijn kinderen, februari 2000 een boekje over zijn eigen geschiedenis 'Geschiedenis trekt zo zijn sporen'.
Een belangrijk deel van dit boekje, dat hij in eigen beheer en in beperkte oplage uitgaf, gaat over zijn ervaringen met de 7 December Divisie in Indië. Dit document is een bewerking van deze ervaringen.

Will Mossink, augustus 2010

De heren worden bedankt

18 februari 1950: Een bus stopt voor het dorpscafé van mijn opa. Een jongeman, 25 jaar jong, stapt uit.
Na 40 lange maanden (ruim 3 jaar) in Nederlands-Indië. *'Geroepen van huis en haard, om te dienen ons volk en ons land'.*
Zonder keuze: voor zijn nummer gegaan; zijn plicht gedaan.
Ziezo. Er staat een punt achter de militaire dienst.
19 februari 1950: over tot de orde van de dag.
Nu, precies 50 jaar later, het memoreren nog steeds waard.
Geschiedenis trekt zo zijn sporen.

Will Mossink,
Houten.

Volkskrant, 18 februari 2000

Februari 2000

Over mijn militaire diensttijd kon ik uitvoerig zijn, want ik heb mijn vrouw Coby met wie ik voor vertrek naar Indonesië al verkering had in die tijd bijna iedere dag geschreven. Dat is dus een dagboek geworden. In iedere brief schreef ik de belevenissen van die dag, hetzij groot of klein. Zij heeft die brieven bewaard. Het zijn er ruim 1100. Daar heb ik uit geput, door ze te lezen. Dankzij Coby kon ik de dingen die ik heb meegemaakt opschrijven en daarmee onze kinderen er kennis van laten nemen.
Coby, mijn grootste steun in Indonesië, was dat ook bij het schrijven nu weer.

Op 18 februari 2000 vierden mijn vrouw en ik de 50ste verjaardag van mijn terugkeer uit Indonesië.
Onze zoon Will heeft er middels een ingezonden brief aan "Het Utrechts Nieuwsblad" en "de Volkskrant" aandacht aan besteed.
De titel van dit boekje is ontleend aan een citaat uit deze brief. En het is zoals hij schrijft: verandering door de geschiedenis. Dat was bij mij het geval. Het was een bijzondere tijd in ONS leven.

Leo Mossink

Augustus 2010

7 December Divisie en Indië-veteranen heeft in goed overleg met Will Mossink en met volledige toestemming het verhaal van zijn vader Leo in Indië gepubliceerd op de website 7DecemberDivisie.nl

© 7DecemberDivisie.nl

Aan onze kinderen bij gelegenheid van mijn 75ste verjaardag.

Opgedragen aan mijn vrouw Coby, 50 jaar na mijn terugkeer uit Indonesië.

"Mijn man is Indië-veteraan
Als er tranen in zijn ogen staan
Probeert hij daarmee iets te zeggen
Dat hij mij niet uit kan leggen…"

Uit: Veteranenblad "De Opmaat"

2 Mei 1946, Een nieuw hoofdstuk

Harderwijk
Ik kwam, met nog meer lotgenoten, aan op het station in Harderwijk. De kazerne lag vijf minuten lopen van het station. Ik werd daar opgevangen door een korporaal die gelijk even zijn gezag moest laten gelden door enkele brullen, zoals "In de rij!" "Houding!" "Koppen dicht!" en dergelijke uitdrukkingen.

Ik werd ingedeeld bij het 1ste peloton van de stafcompagnie van het Mitrailleur bataljon. In de stafcompagnie waren de mensen voor de verschillende vakken geplaatst, zoals seiners, chauffeurs, monteurs en dergelijke. Naast de stafcompagnie bestond dit bataljon nog uit drie mitrailleur compagnieën en een mortiercompagnie.

Ik kwam op een kamer, waar we met 18 man gelegerd waren.
De tweede dag kregen we het uniform en verdere militaire uitrusting. In mijn leven was dit nu het derde uniform. Eerst bij de Welpen, daarna in de arbeidsdienst en nu dan in het Nederlandse leger.

De eerste zes weken kregen we de zogenaamde primary training. Dat bestond uit exercitie, marcheren en wapeninstructie.

Het kader bestond uit beroepsofficieren, die meestal voor 1940 ook al in dienst geweest waren. Het lagere kader bestond vooral uit vrijwilligers. Dit kader had een militaire opleiding in Engeland gehad en gebruikte dan ook regelmatig Engelse uitdrukkingen.

In Harderwijk ging ik vaak naar het Militaire Tehuis om te studeren voor het middenstandsdiploma. Als je zelf een zaak wilde beginnen moest je naast een vakdiploma ook het middenstandsdiploma hebben. Ik ben er dat jaar voor geslaagd.

Autotechniek en Maleise les
Toen ik werd opgeroepen voor militaire dienst heb ik te kennen gegeven, dat ik me graag in het automobielvak verder wilde bekwamen. Eind juni ben ik dan ook naar de Kromhoutkazerne in Utrecht overgeplaatst om een cursus autotechniek te volgen.
De theorielessen waren zoete koek, de praktijk- en autorijlessen vond ik best plezierig.

Intussen was bekend geworden dat dienstplichtigen ook naar Nederlands Indië uitgezonden mochten worden. We kregen daarom naast autotechniek ook Maleise les. Maar daar werd een beetje met de pet naar gegooid. Want aanvankelijk dachten we, dat het toch niet zo ver zou komen.
De cursus duurde twee maanden en daarna ging ik weer terug naar Harderwijk.

Oktober 1946, Inscheping

7 December Divisie - Mortiercompagnie
In oktober werd de stafcompagnie opgeheven en werd ik ingedeeld bij het stafpeloton van de mortiercompagnie. Inmiddels was het zeker, dat we uitgezonden zouden worden als expeditionaire macht (EM).
De eerste divisie dienstplichtigen kreeg als naam "7 December Divisie", naar de belofte door koningin Wilhelmina gedaan op 7 december 1942 in Londen, namelijk het herstellen van orde en vrede.
Het was dus nog maar een beetje afzien, want we zouden eind oktober 1946 met de boot uit Amsterdam vertrekken. Het was een beetje sleutelen aan auto's en carriers wat autorijden en een enkele keer exercitie.

Toen het einde van oktober in zicht kwam kregen we een paar dagen inschepingverlof. Hiervan kwam een aantal dienstplichtigen niet terug. Zij zijn later toch opgespoord. Dienstweigeren of deserteren had in die tijd wel consequenties voor het latere burger leven.

 © 7DecemberDivisie.nl

De laatste zondag mochten we niet weg. Toen is Coby ‘s middags naar mij toegekomen.

In de week die volgde moesten we de winterkleding inleveren en kregen we het tropenuniform uitgereikt. Nadat we onze uitrusting ingepakt hadden was het zover.

Op 29 oktober 1946 gingen we van Harderwijk met de trein naar Amsterdam om ‘s middags ingescheept te worden op het troepentransportschip “De Nieuw Holland”. Ik kwam terecht in de onderste van drie ruimen. Slapen moesten we in hangmatten. Maar dat was best te doen.
Tijdens de treinreis van Harderwijk naar Amsterdam heb ik Coby en mijn moeder nog bij de overweg in Hooglanderveen gezien.

Woensdagmorgen 30 oktober waren nog niet ver gevorderd, want toen lagen we pas in de sluis bij IJmuiden. We waren de vorige dag om vijf uur ‘s middags, onder het spelen van het Wilhelmus, uit Amsterdam vertrokken.

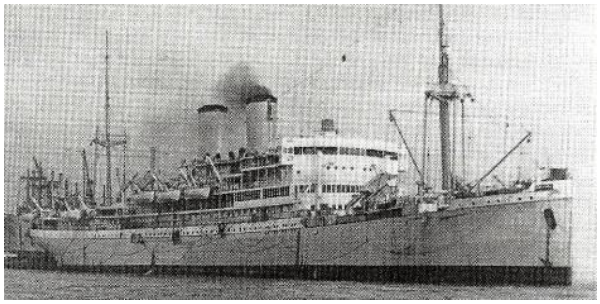

Troepentransportschip “De Nieuw Holland”

Van Amsterdam via Sabang naar Tandjong Priok

Aan boord
De eerste dagen op de boot heb ik last van zeeziekte gehad. Toen ik daar eenmaal doorheen was heb ik heel wat uren doorgebracht op het puntje van de boeg.
Aan boord werd een scheepskrant uitgegeven. Hierin werden allerlei bijzonderheden vermeld. Zoals welke schepen ons passeerden, de afgelegde afstand van de vorige dag. Ook de namen van de kusten werden aangegeven en natuurlijk ook de activiteiten die aan boord plaats vonden.

De eerste dag door het kanaal varend zagen we bij Dover de kust van Engeland met zijn krijtrotsen. Aan de andere kant zagen we de kust van Frankrijk.
Op zondagmorgen 3 november 1946 passeerden we Gibraltar. We voeren maar twee mijl uit de kust dus alles was prachtig te zien. Aan de ene kant Spanje en aan de andere kant zag je Afrika. We zagen daar ook het machtige Franse oorlogsschip “de Richelieu”. Het seinde: “Goede reis” naar ons. Het bracht wel wat afwisseling na drie dagen niets dan zee.

Een dag later bracht de Afrikaanse kust ons afleiding. De stad Algiers bijvoorbeeld was goed te zien. Daarnaast was te zien dat het erg bergachtig is. De eerste haven waar we aanlegden was Port Said. Hier konden we onze brieven kwijt. Ik had van elke dag mijn bevindingen op papier gezet, dus alle belevenissen na Harderwijk kreeg Coby vanuit Port Said. Ik had zo gehoopt dat er in Port Said een brief van Coby zou zijn. Helaas, wel een van mijn zus Jeannette en van oom Bert.

Suez kanaal
Van Port Said voeren we door het Suezkanaal. Vooral de seinstations waren heel mooi aangelegd. Ook waren er nog Duitse krijgsgevangenen langs het kanaal. Die Duitsers zagen er best uit, lekker bruingebrand. De jongens riepen: “moffen en zwijnhonden” en zij schreeuwden terug: “Hollandse kaaskoppen” in het Duits. De doorvaart door het kanaal kostte toen maar liefst ƒ 39.500,00.

In Suez hebben we een tijdje stil gelegen. De stad lag aan stuurboord zijde. Het was een prachtig gezicht. Huizen en gebouwen vrij dicht bij de haven. Iedereen stond aan die kant. Daardoor kwam het schip schuin over te hellen. Opeens werd het “Waar de blanke top der duinen” ingezet. Een machtig gehoor was dat over het water. Vooral het laatste “Ik heb u lief mijn Nederland”.

Op 13 november 1946 deden we Aden aan. Het schip kon niet aan de kade komen. Er moest water en olie geladen worden. Dat duurde nogal lang, want alles moest per schip aangevoerd worden.

Over de Stille Oceaan naar Sabang
Van Aden ging het over de Stille Oceaan naar Sabang. We passeerden Ceylon, maar dat was zo ver weg dat er weinig van te zien was.
Bij het passeren van de Evenaar kwam natuurlijk Neptunus aan boord, dat was een hele gebeurtenis.

 © 7DecemberDivisie.nl

In Sabang mochten we van boord en betrad ik voor het eerst Indische grond. Ik heb er bananen en kokosnoot gegeten en natuurlijk kokosmelk gedronken. Ook een heerlijke wandeling gemaakt, dat was heel goed voor de verstoorde stoelgang.

Batavia
Op 27 november kwamen we ‘s nachts in Tandjong Priok aan, de haven van Batavia.
We werden met muziek ingehaald en bij de ontscheping kregen we enkele versnaperingen aangeboden. Daar ging het per auto naar Batavia.
We werden gelegerd in de Koning Willem III school, een vroegere HBS in de wijk Mr. Cornelis. Die school was eigenlijk net een klein dorp. Er stonden veel gebouwen die door galerijen met elkaar verbonden waren. Aan de voorkant was een drukke verkeersweg. Aan de achterkant een kali (riviertje) met daarachter een grote kampong waar de Javanen woonden.
Toen we arriveerden waren de kamers al ingericht door de kwartiermakers. Er stonden veldbedden en daarboven een klamboe (muskietennet). Heel argeloos had ik een plaatsje ingenomen bij de entree. De lui met de grootste mond lagen achter in de kamer, zover mogelijk weg van de deur. Later begreep ik waarom. Zij waren bang dat zij bij een overval het eerste de klos zouden zijn.

We kregen in Batavia de tijd om te acclimatiseren. Verder moesten we wachtdienst verrichten. Met Oud en Nieuw 1946 - 1947 ‘s nachts stond ik op een wachtpost toen om twaalf uur de wachtcommandant me als eerste een goed Nieuwjaar kwam toewensen.
Even later klonk er een bren of stengun salvo door het kamp, gelukkig zonder gevolgen.

Voor het wassen van onze kleding kregen we baboe’s en verder was er voor allerlei karweitjes een djongos (huisknecht). Die verdienden daar dan wat mee. De gehele Indië periode hadden we van die hulpen.
Verder waren er nog Japanse krijgsgevangenen die op het terrein allerlei klusjes deden. Ze waren erg onderdanig. Als wij passeerden werd er door hen altijd gegroet, ook al stonden ze achter op een vrachtauto.

Het verkeer in Batavia was links, dat was dus wel even wennen. Het was verder een beetje afzien tot we naar een buitenpost zouden gaan. In die tijd ontmoette ik een aantal dorpsgenoten en met een neef van Coby ging ik vaak naar het Militair Tehuis.

Een paar maal ben ik naar de haven van Tandjong Priok geweest als er weer een troepen transportschip binnen kwam, om te kijken of er nog bekenden op zaten. Zo trof ik op de “Sibajak” een paar bekenden aan waaronder Eef Mulder, die later mijn zwager werd. Hij was tijdens een storm op de Middellandse Zee behoorlijk aan zijn been gewond geraakt.

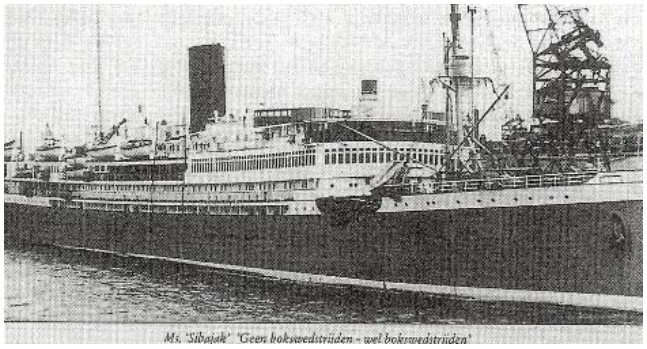

Ms ‘Sibajak’

Ik ben ook een keer op de “Oranje” geweest, een luxe passagiersschip. Ik moest daar een pakje brengen voor een vriend van een van mijn collega’s. Die vriend was een bemanningslid van de “Oranje”. Mijn collega kon zelf niet, omdat hij vier dagen straf had. Hij had een sergeant een optater verkocht. Prachtig was het daar aan boord.

Verder was het veel schrijven. In het begin was er veel post. Natuurlijk van Coby en ook nog brieven van mijn beide oma’s, waar we toen nog opoe tegen zeiden. Af en toe ook een brief van een tante, een zus van mijn vader, die kloosterzuster was in Arendal in Noorwegen. Haar kloosternaam was Canisia, maar wij zeiden altijd tante Jeanne. Verder ook brieven van een aantal bekenden uit Hooglanderveen.

Carrierchauffeur van het 4e peloton mortieren
Te sleutelen vier er niets, zodat op een gegeven moment het stafpeloton opgeheven werd en alle vakmensen bij de verschillende pelotons ingedeeld werden. Ik kwam als carrierchauffeur terecht bij het 14e peloton mortieren. Een enkele keer mocht ik nog wel eens een vrachtauto besturen, maar voor de rest van mijn Indië-tijd was ik carrierchauffeur. Daarbij was je dan tevens verantwoordelijk voor het onderhoud van de carrier. Van het werken in het automobielvak in een werkplaats, waar ik zo op gehoopt had, kwam dus niets terecht.

 © 7DecemberDivisie.nl

Ons "wagenpark in Tjikalon – Koelon.
Op de voorgrond de aanhangwagens voor de mortieren

Tjikalong Koelon
Na Batavia viel het hele bataljon uiteen.
De mitraillisten en mortieristen werden, per peloton, ter ondersteuning, bij diverse infanterie compagnieën geplaatst, verdeeld over West Java.
Wij gingen 's nachts in colonne langs Buitenzorg via de berg Poentjak naar Tjikalon-koelon, een kampong in de buurt van het stadje Tjiandjoer. Een compagnie infanterie was daar al aanwezig.

De omgeving was prachtig en de bevolking nogal Hollands gezind.
We lagen een paar kilometer van de demarcatielijn. Aan beide zijden van die lijn mochten over een bepaalde afstand geen activiteiten gepleegd worden. De andere kant van de lijn was republikeins gebied.
De daar gelegen republikeinse troepen hielden zich niet aan de afspraak. Het gevolg was dat wij op de bouwwerken of de stellingen wat mortierbommen gooiden waarna het weer een tijdje goed ging.

We hadden er niets te doen. Infanterie liep patrouille. Wij moesten alleen zorgen dat de kok voldoende hout had voor de kookgelegenheid, maar daar waren we zelfs te lam voor. Dat draaide uit op een fikse ruzie, zodat de kapitein eraan te pas moest komen. Na een ernstig gesprek en een goede regeling ging het beter.

Vada
In die Tjikalong Koelon tijd ben ik nog een week of drie gedetacheerd geweest bij een peloton infanterie in Vada. Zij waren gelegen in een rubberfabriek. Deze stond in een enorme plantage met rubberbomen. Toen hun drinkwatervoorziening stagneerde, heb ik in opdracht van de kapitein ervoor moeten zorgen dat er voldoende drinkwater was. Daartoe moest ik, met een paar mensen als bewaking, met een 600 liter tankwagen achter de carrier twee keer per dag naar Tjiandjoer.

In dat kamp ben ik bijna verdronken.
Op een keer kwamen we tegen etenstijd terug uit Tjiandjoer, maar de patrouille was nog niet terug en daar wilde men met eten op wachten.
Achter die fabriek lagen grote waterbassins en men vroeg mij mee te gaan zwemmen. Ik was die kunst alleen machtig in ondiep water. Tevoren had ik gezegd dat ik niet kon zwemmen. Toen ik me in het water liet zakken en op de bodem stond kwam het water tot aan mijn borst. Ik zwom naar de andere kant en wilde er gaan staan, maar dat was er niet bij. Later bleek dat het bad daar vier meter diep was. Ik raakte in paniek en begon te spartelen. Aanvankelijk dachten de jongens dat ik ze voor de gek hield en lieten me een poosje spartelen. Tot ze merkten dat het menens was en ze me eruit haalden. Mijn etenstrek was toen wel over.

De carrier raakte defect, een van de vinnen van de ventilator was afgebroken. Een nieuwe ventilator liet erg lang op zich wachten. Omdat ik daardoor niet rijden kon was mijn taak als water verzorger in Vada voorbij.

Terug naar Tjikalong Koelon. Het peloton was inmiddels verhuisd. Ze lagen toen in een school allen bij elkaar en hadden voor mij ook een plaatsje open gelaten.
We hebben daar ontzettend veel gekaart. Eerst schutjassen, later klaverjassen, soms de hele dag. De meeste dagen deden we ochtendgymnastiek. Ook had de kapitein een volleybalveldje aan laten leggen. Hij deed dat spel zelf ook graag en we hebben er dan ook heel wat uurtjes zoet doorgebracht.
Ik kreeg er veel post. Op de eerste plaats van mijn meisje Coby. Ook de achterban bleef in het schrijven aardig trouw. Verder ook van een aantal dorpsgenoten, zoals meneer Luiting, een bewoner van het bejaardentehuis Sint Joseph in Hooglanderveen.
Zo af en toe bracht ik hem een bezoekje en kennelijk heeft hij dat wel gewaardeerd. Iedereen schreef ik terug en dat was dan weer een goed en prettig tijdverdrijf.
Af en toe kwam er in ons kamp een gezelschap wat vertier brengen zoals de "Kilima Hawaians", de "Wa Ma's" en het trio "Eddie Canzoni", hetgeen best gewaardeerd werd.

Soekaboemi
Met de onderdelen voor het wagenpark was het in die tijd knudde. Carriers hebben langere tijd stil gestaan, totdat het begon te spannen.
Ineens kwam alles los. De besprekingen tussen de beide partijen (Nederland-Indonesië) mislukten. Ik had steeds gehoopt dat de dreiging over zou gaan. Echter op de avond van 20 juli 1947 stond alles gepakt en gezakt.
Al mijn brieven heb ik toen verbrand. Mocht ik niet meer terug komen dan kon daar tenminste niet in gesnuffeld worden. Na de actie zouden we in Tjikalong Koelon terug komen, daarom moesten we onze privé spullen achter laten.

In de nacht van 20 op 21 juli zijn we vertrokken. We gingen mee ter ondersteuning van de infanterie om Soekaboemi te bezetten. We hoefden tijdens deze actie naar één keer met de mortieren in stelling te komen. We hadden wel veel oponthoud door opgeblazen bruggen en barricades.

Met de carrier heb ik met het opruimen van die barricades geholpen. Bij het wegtrekken van bomen zag ik daartussen een grote mijn. Dan schrik je wel even. Door deskundigen is hij onklaar gemaakt.

Tegen de avond reden we het brandende Soekaboemi binnen. Na de nacht in de stad doorgebracht te hebben zijn we ‘s middags terug gegaan naar Tjikalong Koelon.
Bij ons vertrek zagen we de bevolking geleidelijk aan terug komen.
We zijn nog even bij de Katholieke kerk geweest, die was echter gesloten. Onderweg was de sfeer heel anders. We werden zelfs toegewuifd door de bevolking.
Terug ging het veel sneller, toen hebben we er maar drie uur over gedaan. Alles was nog zo als we het achter gelaten hadden.

Een paar dagen zijn we nog in Tjikalong Koelon gebleven. In die tijd zijn we nog een paar maal met de mortieren uitgerukt om een hardnekkige verzetshaard te vernietigen. Dat was in de kampong Tjirandjang, een plaatsje even over de vroegere demarcatielijn.

Tasikmalaja
Op 28 juli 1947 hebben we alles ingepakt. Alles moest mee, want het was wel zeker dat we niet in Tjikalong Koelon terug zouden komen.
Eerst waren we nog in Tjiandjoer geweest om enkele carriers bedrijfsgereed te maken.

De rit ging via Tjiandjoer naar Soemedang.
In Bandoeng waren we ongeveer op de helft en was de tocht voorspoedig verlopen. Buiten Bandoeng was er weer pech met één van de carriers. Niet te repareren is die op sleep genomen, dat is in dat bergachtig gebied geen lolletje.
Al ging het niet zo snel, toch waren we voor het donker in Soemedang. Dat is een mooie plaats. We hebben daar overnacht en zijn ‘s morgens naar Cheribon vertrokken. Dat was nog zo’n 80 kilometer. Deze rit is zonder problemen verlopen.
Aangekomen in Cheribon werden we ondergebracht in een mooie school.

De andere morgen zijn we al vroeg vertrokken met het doel te helpen bij de bezetting van Tasikmalaja. Een prachtige stad, helaas nogal beschadigd door de gevechten die er plaats gevonden hadden.
Ik denk dat daar in die omgeving veel fanatieke strijders zaten, want later hebben we van hen nog veel last ondervonden. De weg naar Tasikmalaja werd niet voor niets de dodenweg genoemd.

Na een paar dagen Tasikmalaja kregen we de opdracht met de genie mee te trekken om hen te beschermen bij het aanleggen van baileybruggen op de weg naar Garoet.
’s Nachts kwamen we in Singaparna aan. Daar hebben we geprobeerd nog een poosje te slapen.
Na een aantal dagen van lang wachten, veel wacht lopen en dergelijke, kwamen we eindelijk in Garoet aan. Het werd tijd ook, want de vermoeidheid speelde ons wel parten.
Garoet was op 10 augustus, vijf dagen na het staakt het vuren, al eerder bezet.

Trogong
Na een pauze in Garoet gingen we circa 5 kilometer verder naar Trogong. Hier kwamen we op 28 augustus 1947 aan. We kregen een paar mooie villa’s aangewezen. Met z’n tweeën op een kamer, aparte eetkamer maar helaas geen elektrisch licht. Enfin, er moet wat te wensen overblijven.
In Trogong lag al een compagnie van de Huzaren van Boreel. Geen paarden, maar wel prachtig gepantserde voertuigen.
Ik ontmoette een achterneef van mij, Martin Zwarteveen, een zoon van een nicht van mijn moeder. Hij had de rang van wachtmeester. Ik denk dat hij vrijwillig dienst genomen had.
Ondanks dat we zo aan het trekken geweest zijn hebben we toch steeds post ontvangen. Dat was voor ons erg belangrijk, vooral voor mij de brieven van Coby. In die dagen kwam ook het bericht door dat Coby er een zusje bij gekregen had, namelijk op 11 augustus 1947. Toen ik dat bericht kreeg was Gerda al 17 dagen.

 © 7DecemberDivisie.nl

Na aankomst in Trogong mochten we een paar dagen op adem komen. Daarna gingen we weer met de Genie mee voor bewaking.
Waren we eerst van Tasikmalaja naar Garoet mee geweest voor baileybrug aanleg, nu gingen we mee van Garoet naar Tasikmalaja voor wegdek herstel.
Toen het wegdek gereed was deden we wachtdienst samen met de Huzaren van Boreel. We gingen ook patrouille rijden en wel op een gedeelte van de weg Bandoeng-Garoet over een afstand van circa 10 kilometer. Bij Leles keerden we dan.

Ook zijn we nog een aantal malen op actie geweest om hardnekkige verzetshaarden op te ruimen. Gelukkig zagen we niet wat de mortierbommen aangericht hadden. Het was wel typisch dat dergelijke acties vaak op zondag plaatsvonden.

Luitenant Reymer
Na een door ons op zondag 21 september 1947 gevoerde actie, was onze luitenant Reymer weer vrijwillig met de Huzaren van Boreel mee gegaan om een aantal in moeilijkheden verkerende jongens te ontzetten. Bij het verlaten van de carrier is hij tijdens een vuurgevecht in zijn bovenbeen geschoten. Door het vele bloedverlies is hij overleden. De volgende dag werd hij na een Requiemmis in Garoet begraven. Dan word je met je neus op de feiten gedrukt van wat er gebeuren kan.

Die luit was een zeer godsdienstig iemand. Hij ging dikwijls, als de dienst het toeliet, ’s morgens vroeg alleen op de motor naar Garoet om de Mis bij te wonen. Als het mogelijk was gingen wij Katholieken zondags met de auto naar Garoet voor de Hoogmis. Na afloop hadden wij dan de gelegenheid om wat rond te neuzen in de stad. Ik ontmoette dan een paar dorpsgenoten.
Op de afgesproken tijd en plaats moesten we dan bij de auto zijn voor de terugtocht naar Trogong. We konden daar ook weer sporten zoals volleybal en zwemmen. Er was daar een warmwater zwembad, het water kwam van een vulkanische berg. Heerlijk was dat. Ik was de zwemkunst nog steeds niet goed meester maar door de ervaring in Vada lieten mijn kameraden me gelukkig met rust. Maar anderen moesten het wel eens ontgelden in het water.

Zo af en toe draaide er in de bioscoop in Garoet een film. Daar konden we dan naar toe, maar niet allemaal tegelijk. In de periode kregen we ook gelegenheid om bij toerbeurt met drie man, drie dagen met verlof naar Bandoeng te gaan. De eerste keer zou ik met Joop Sandbrink en Frans Simons gaan. Helaas had de malaria me toen te pakken, zodat voor mij het feest niet doorging.

Leles
Tot en met 15 oktober 1947 waren we in Trogong gelegerd. Daarna zijn we verhuisd naar Leles, een plaatsje aan de doorgaande route Bandoeng-Garoet. Een vrij druk bereden weg. We lagen daar met het hele peloton in één gebouw. Ik denk een voormalig bankgebouw met muren van dikke moppen stenen. Het leek wel een vesting, maar dan zonder schietgaten. Het werd Fort Leles genoemd.
In een villa aan de overkant van de weg waren de officieren en onderofficieren gelegerd.

Aan de voor- en achterkant van het “fort” waren zogenaamde brenposten. Deze waren bemand door een wacht met een brengun (lichte mitrailleur).
De wacht in de put aan de achterkant was ’s nachts een bezoeking. Twee uur lang in het pikkedonker, moederziel alleen. Je zag niets, maar hoorde wel allerlei geluiden. Zelfs de grootste branieschopper had een enorme hekel aan wacht op die post.

Buiten de twee wachtposten moest er ook patrouillewacht gelopen worden door twee man. Deze moesten de officierswoning in de gaten houden en patrouilleren rond de aloon-aloon (groot grasveld).
In normale tijden werd dit veld gebruikt voor allerlei dorpsactiviteiten. Dat grasveld lag aan de overkant van de weg, precies tegenover het fort en dus precies in het schootsveld van de voorste brenputwacht. Op een nacht toen ik wacht had en met een maat bij de villa liep, werd er geschoten. We doken achter een muurtje en ik vuurde in de richting vanwaar geschoten werd. Toen wist onze brenschutter waar we waren en vuurde een salvo over de aloon-aloon, en daar bleef het gelukkig bij.

In Leles waren de wachtdiensten beter ingedeeld. Eerder was het na de wacht meteen weer in de dienst meedraaien. Na indeling van het peloton in drie secties mochten we na de nachtwacht een poosje slapen. Iedere sectie had hetzelfde programma.

De bevolking was ons niet vijandig gezind. Zij groeten ons met het bekende “tabee toean” en kwamen ons zelfs waarschuwen voor aangebrachte explosieven. Ook is de kapitein aanwezig geweest bij de installatie van een nieuwe Loerah (dorpshoofd).

Ook de activiteiten op de pasar (markt) kwamen weer terug. Zo hernam het dorpsleven weer zijn gewone gang. Ondertussen liepen we wacht en reden patrouille, ook gingen we lopend de bergen in. We kwamen op plaatsen waar nog nooit Hollanders geweest waren.

 © 7DecemberDivisie.nl

In die tijd ben ik ook een paar dagen met verlof in Bandoeng geweest. We logeerden dan in “De Rustende Strijder”. Het was heerlijk om er een paar dagen tussenuit te zijn. Genieten op de Braga, de winkelstraat van Bandoeng, van al dat schoons.

Over postbeperking was al dikwijls iets te doen geweest. Toen was het dan zover. Ieder mocht maximaal 20 luchtpostvelletjes per maand verzenden. Iedereen danig de “P” in. Wie zei dat: “Alles voor onze soldaten”? Gewone brieven schrijven mocht wel, maar dan ging het per zeepost. Gelukkig kwam er gauw verandering in. De luchtpostblaadjes bleven maar verder geen beperking.

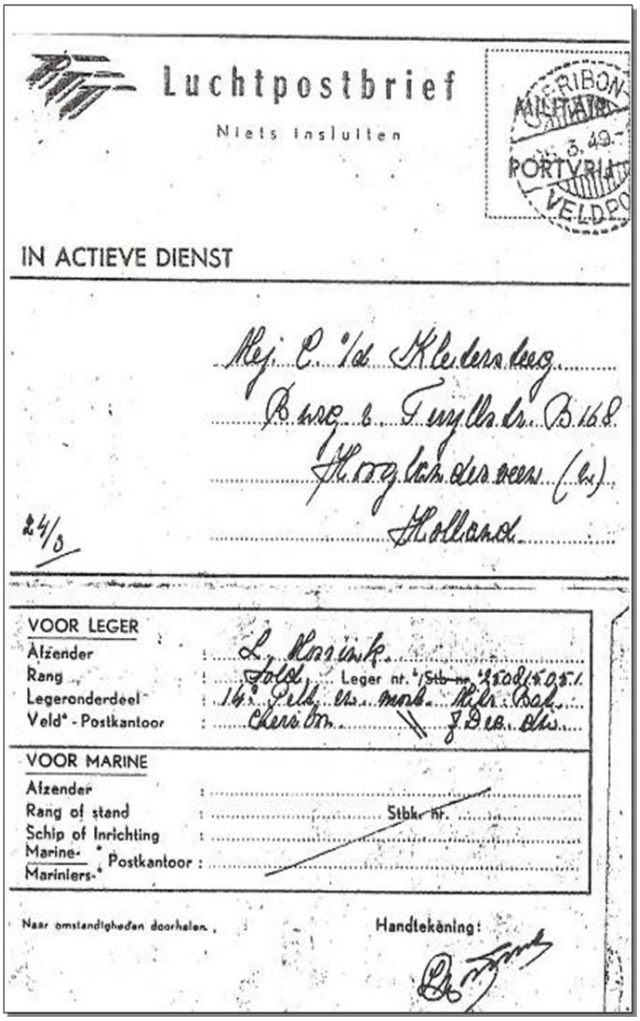
Luchtpostbrief

Niets insluiten

IN ACTIEVE DIENST

VOOR LEGER

VOOR MARINE

Naar omstandigheden doorhalen.

Handtekening:

Postbeperking: Briefpapier en enveloppe in één.

We konden vanuit Leles met de auto naar de kerk in Garoet. Op zondag werd de Hoogmis daar dikwijls opgedragen door een aalmoezenier van één der onderdelen die in de omgeving gelegerd waren. Naast film in de bioscoop was er af en toe ook wel eens een cabaretvoorstelling of iets dergelijks in Garoet.

Verlof in Batavia

In die tijd werd ook het met verlof gaan wat verruimd. Om beurten mochten er twee man één week naar Batavia. In november was er geen belangstelling. Hoewel ik pas in Bandoeng geweest was, vond de kapitein het best dat ik weer met verlof ging. Later kwam er nog een bij, zodat we toch met z’n tweeën op verlof gingen. Met deze knaap trok ik eigenlijk nooit op, maar in Batavia ging toch ieder zijns weegs.

Op 10 november 1947 zijn we met de auto vertrokken naar Tasikmalaja. In Garoet werden we opgenomen in een konvooi waarbij we tevens achter op de vrachtwagen bewakingsdienst deden. Het was dezelfde weg waar we in augustus met de Genie langs getrokken waren. Het was er erg onveilig in dat bergachtige gebied. Gelukkig kwamen we zonder problemen in Tasikmalaja aan. Daar hebben we overnacht.

De volgende dag gingen we met een Dakota naar Batavia. In het vliegtuig lagen ook een aantal gewonden. We zaten met 25 man op banken langs de zijkant. Het was een hele ervaring. We vlogen niet hoog, zodat we alles prachtig konden zien. In Bandoeng maakten we een tussenlanding. De gewonden werden uit het vliegtuig gedragen en we kregen er een aantal passagiers voor Batavia bij. Daar landden we op het vliegveld Kemajoran. Bij elkaar hadden we ongeveer een uur gevlogen.

 © 7DecemberDivisie.nl

Met deze Dakota vlogen we van Tasikmalaja via Bandoeng naar Batavia

Het was een heerlijke week. Gelogeerd in het militair verlofcentrum waar het enige minpunt het verkeer op straat was. 's Morgens al vroeg werd je wakker van de herrie.

In het Militair Tehuis ontmoette ik een paar dorpsgenoten, o.a. Eef Mulder en Wim Tomassen. Zij waren verrast mij daar aan te treffen. Ik heb een paar dagen met de "Veenders" opgetrokken. Het was alleen jammer dat Eef veel op wacht moest in die week. De stad in geweest, naar de bioscoop, naar Eef zijn tante, die daar als non in een klooster zat.
Het waren twee enthousiaste voetballers. Dus moest ik mee naar het voetbalveld en ook naar een leuke avond waar een goochelaar zijn kunsten vertoonde. Het was best gezellig en eerder dan je denkt is het weer tijd om te vertrekken.

Terug jammer genoeg niet met het vliegtuig maar met de trein naar Bandoeng. Vanwaar die verandering is me niet bekend. De treinreis was niet zo prettig, desondanks kon ik toch genieten van het prachtige landschap.
Laat in de middag aangekomen in Bandoeng konden we overnachten in "De Rustende strijder". Heerlijk gegeten en geslapen, zijn we de volgende morgen meegereden met een auto die naar Garoet moest.

Tjibodas
In Leles zijn we uitgestapt. Daar wachtte ons een leuke verrassing. Het hele peloton was weg, verhuisd. We zijn toen naar de Brigade staf in Garoet gegaan waar men ons vertelde dat ze in Tjibodas zaten. Dat is ongeveer 17 kilometer van Garoet. Naar het hoe en waarom moest je maar niet vragen. Het zij zo.

In Tjibodas aangekomen waren er gelukkig brieven, want daarvan was ik de hele week verstoken gebleven. Dus het eerste was: brieven lezen. Mijn spullen waren zo maar bij elkaar gegooid. Dat heb ik daarna op orde gebracht.

De dienst was in Tjibodas zwaarder dan in Leles. Meer wachtlopen, meer patrouille lopen. Omdat het wegdek erg slecht was en er een aantal bruggen uit lagen had patrouille rijden geen zin.

Tot dan was het in de plaatsen waar wij waren gelegerd steeds betrekkelijk rustig geweest. Het was wel typisch dat wanneer wij wegwaren het er onrustig werd. Zoals Singaparna, Trogong en toen ook Leles.
We opereerden als peloton sinds de 1e politionele actie geheel zelfstandig. Ik denk dat men ontzag had voor de carriers maar bovenal voor de mortierbommen.

In Tjibodas ging het er weer ongeveer net zo aan toe als in Leles. In je vrije tijd onderhoud carriers, sporten, maar zwemmen was er niet bij. Ook op zondag werden de normale wacht- en patrouilliediensten gedaan. De tegenstander zou anders van een verminderde waakzaamheid gebruik kunnen maken.

We kregen daar ook weer een djongos ter beschikking. Gemak dient de mens. Hij deed alles voor ons, tot schoenen poetsen toe.
De baboe's waren ons trouw gebleven. Zij verzorgden in hoofdzaak de was. Iedere dag zowel boven- als onderkleding gewassen in verband met het vele transpireren. Toen ze daar aan de kali bezig waren en ik er toevallig eens langs liep kreeg ik een beetje besmuikt en grinnikend de opmerking te horen: "Toean Mossink njimpi basa" en dan hadden ze de grootste pret onder elkaar. Maar de was kwam altijd lekker fris en gestreken terug.

's Avonds hadden we veel last van een soort muggen. Als het licht aan ging -petroleumlamp, benzinebrander of kaars- kwamen er hele zwermen op het licht af.

 © 7DecemberDivisie.nl

Soms staken we dan een krant in brand waarin ze dan verbrandden. Even ging het dan goed, maar een poosje later leek het wel op het nog erger werd. Ze konden zo naar binnen, alles was open, er was geen glas in de ramen.

Met de rokerij was het in die tijd zwaar pet. We kregen inlandse sigaretten, onder andere van het merk Abadi of Escort. Nou, die waren niet te roken! We ruilden ze meestal met de dorpsbewoners voor bananen, sinaasappelen, papaja en dergelijke.

Met het eten ging het steeds beter. Lange tijd was het zwaar knudde. Onze kok was niet bekend met de Indische keuken. Het was namelijk elke dag rijst. Maar hij kreeg er een Javaanse kokki bij en toen ging het prima. Bijna iedere dag heerlijke nasi goreng.

In de buurt zaten nogal wat republikeinse militairen. Maar je zag ze nooit. Die gingen gewoon in de bevolking op in hun kampongkleding.
Eens werd er een gepakt met handgranaten en TRI -papieren. (TRI: Tentara Republik Indonesia - leger van de republiek Indonesië). Bij verhoor vertelde hij, dat er drie kornuiten van hem in de buurt zaten te wachten. Hij vertelde waar ze zaten en zo konden die ook opgepakt worden.
De eerste opgepakte is lange tijd zonder bewaking bij ons gebleven. Hij was te loslippig geweest en durfde daarom niet weg. Er zat daar in die contreien ook nog een oud KNIL- officier, nu als republikeinse officier. Deze had indertijd samen met onze kapitein in Duitse gevangenschap gezeten.
Overigens werden er tijdens de patrouilles nog wel eens wat wapentuig buit gemaakt.

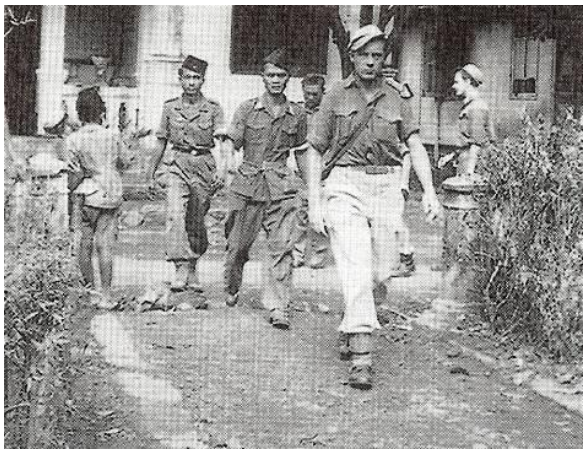

Republikeinse officieren (met zwarte kepi)
Voorafgegaan door Gerrit Groen

Lectuur was er ook wel. Als krant kregen we de Preangerbode. De streek heette namelijk de Preanger. Ook kwamen er wel tijdschriften en boeken uit de bibliotheek van Garoet. Natuurlijk ook wat militaire lectuur zoals Wapenbroeders en Salvo.

We zijn ook als bewaking mee geweest met Chinezen, die daar in de kampongs gewoond hadden. Zij moesten indertijd wijken voor de terreur en hadden zilvergeld en Javaans bankpapier, dat toen weer wettig betaalmiddel was geworden, op ingenieuze wijze verstopt in hun voormalige woonhuizen. Dat gingen ze weer ophalen. Tegen de kapitein zeiden ze dat ze naar hun aardappelvelden wilden gaan kijken.
Het bankpapier zat verstopt in de schoortjes die zogenaamd het dak steunden. Zij hadden daartoe in de kopkanten van de schoortjes gaten geboord en het opgerolde bankpapier daarin gestopt. Het zilvergeld zat meestal onder de vloer in geheime bergplaatsjes.
We zijn een paar keer met ze mee geweest. Misschien waren dat weer anderen, maar wij werden er ook niet slechter van. Een keer wilde men ons mee hebben naar republikeins gebied. Het zou flink beloond worden. Dat vonden we echter te link.

Een enkele keer gingen we op nachtpatrouille. Je moest dan de achterkant van het wapen van je voorganger vasthouden. Het was soms zo donker dat je elkaar niet zag, vooral op paden tussen struiken. We gingen op sluipschoenen om geen lawaai te maken, maar als de eerste man om een of andere reden stopte kletterden de wapens tegen elkaar.
Die nachtpatrouilles hadden meestal geen resultaat. Ik denk dat de tam-tam onze komst allang gemeld had. In iedere kampong liepen ze op die dingen te slaan. Ze waren zogenaamd kampongbewaking. Trouwens ik begrijp toch niet dat het steeds goed gegaan is. We hadden van die grote staaflantaarns. Op de heenweg mochten we die niet gebruiken. Op de terugweg wel. Ik stond een keer ’s nachts op wacht en zag de patrouille als een verlichte spoortrein uit het dal naar boven komen. Knap gevaarlijk.

In die tijd kregen we ook elektriciteit door middel van een aggregaat. Al snel daarna kregen we van de Niwin een radio. In onze huizen werden luidsprekers aangebracht.

 © 7DecemberDivisie.nl

Voor het programma waren we afhankelijk van
de bewoners van het huis waar de radio stond. Rond Kerstmis kwamen er ook pakketjes binnen. Zo merkte je dat er naast je meisje en je familie nog anderen waren die met je meeleefden.

Bestand
Zo werd het januari 1948 en kwamen er positieve berichten door over de bestandscommissie. Als er overeenstemming bereikt was, zo dachten we, zouden we misschien dit jaar naar huis kunnen. Helaas. Het was maar goed dat we toen niet wisten dat het nog twee jaar zou duren.
Eind januari kwamen er ineens drie republikeinse officieren, die vloeiend Nederlands spraken, in ons kamp aan. Zij wilden de te volgen strategie bespreken die volgens hen door de bestandscommissie overeengekomen was.
Zij stelden voor dat wij in een straal van 1 kilometer rond ons kamp voor orde en rust zouden zorgen en zij voor de rest. Het bleek dat zij niet begrepen hadden wat er overeen gekomen was. De bedoeling was echter, en dat liet onze kapitein hen in de krant lezen, dat alle republikeinse militairen die in ons gebied zaten, door ons vervoerd zouden worden naar republikeins gebied. Maar velen van hen hadden daar geen trek in.

Er volgden besprekingen in Garoet en Tasikmalaja. We zijn ook nog naar een TRI-post geweest waar we inderdaad wel eens langs gekomen waren. Ze zeiden: “Och, we hadden geen last van jullie”.
Ondertussen was een der republikeinse officiersvrouwen die hoog zwanger was naar het ziekenhuis in Garoet gebracht. Hoe dat verder is verlopen weet ik niet. Zij had in ieder geval geluk dat het kon.

Begin februari zijn de republikeinse troepen vertrokken. Men dacht dat het een heel bataljon was. Maar onze patrouilles die op die dag uitgezonden waren hebben zo’n 150 man gezien. Gelukkig was het daarna veel rustiger geworden.

Intussen gingen er ook Hollandse militairen naar huis. Begin februari gingen er 2000 met het schip de Johan van Oldenbarneveld. Ik denk dat het OVW-ers geweest zijn. Zij waren al veel eerder in Indië.

Er was in die tijd ook weer eens een periode waarin de stemming in het peloton slecht was. Maar na een hartig woordje van de kapitein ging het weer wat beter. Waar het hem in zat dat de sfeer niet zo best was weet ik niet. Misschien duurde het allemaal te lang.

Ik kreeg ook weer eens een behoorlijke malaria aanval. De dokter vond het beter, dat ik naar het hospitaal in Garoet kwam. Daar ben ik toen 10 dagen geweest.
Een paar dagen daarna kreeg ik een grammofoonplaatje met de stemmen van mijn moeder en Coby. Ik moest echter de kampong in om het te kunnen beluisteren. Gelukkig was er een grammofoon bij een kampongbewoner, die ik mocht lenen. Prachtig is dat als je na zo lange tijd de stem van je moeder en je meisje weer eens hoort.

In maart 1948 kwamen er nog steeds nieuwe troepen aan: onder andere 1700 met de Nieuwe Holland en 2000 met de Volendam. Aflossing? Je hoorde er niets over. Doordat de TRI uit het gebied vertrokken was, was de dienst voor ons wat minder zwaar. Ik moest natuurlijk wel aan carrieronderhoud doen, maar patrouille rijden, patrouille lopen en wachtdienst werd wat lichter.

Van de laatste maanden in Tjibodas is niets bijzonders te vertellen, totdat we op 28 april 1948 naar Pasirwangi gingen verhuizen.

Carrierchauffeur

 © 7DecemberDivisie.nl

Vijf maanden Tjibodas. Ik ging er nog al eens naar de kleermaker in de kampong en leerde van hem Maleis spreken. De temperatuur was er ook goed.

Pasirwangi
Pasirwangi ligt 7 kilometer van Tjibodas, maar 1200 meter hoger. Als de zon niet schijnt is het er koud. Dus ‘s nachts helemaal. Op wacht deden we onze trui aan. Ook kregen we een matras, zo op het veldbed was het veel te koud.

Herstel van de kininefabriek
Vanuit Tjibodas waren we al enkele malen met de directeur en enkele anderen naar de kininefabriek in Pasirwangi geweest. Eerst hebben we toen zo goed en zo kwaad als het ging de weg weer berijdbaar gemaakt. Daarna is aan mij en nog vier jongens, die met metaal bewerken op de hoogte waren, gevraagd te helpen met herstel. Als eerste de droogkamer. We kregen een veldsmidse en diverse gereedschappen. Zo zijn we daar een aantal weken aan het werk geweest. Tenminste, als de dienst het toeliet, want wacht- en patrouille moesten doorgaan.

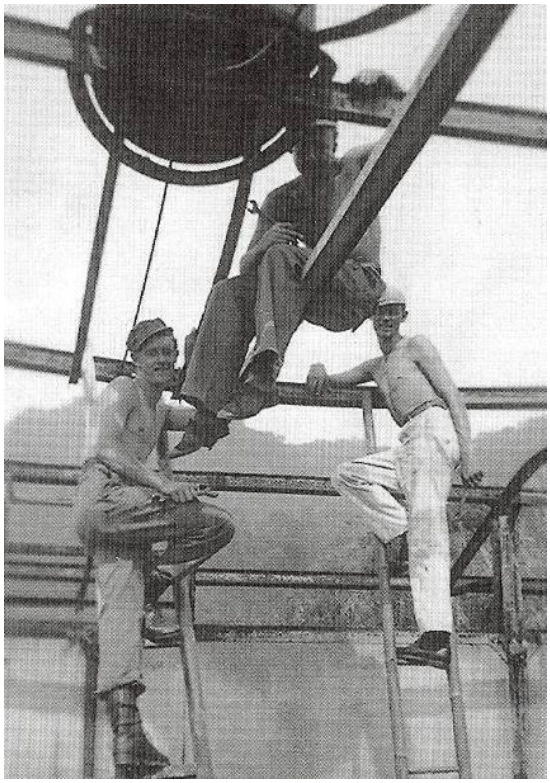

Werken aan de Kininefabriek in Pasirwangi

Mager varkensvlees
Patrouille lopen was daar zwaar. Het is een bergachtig gebied.
Af en toe gingen de dorpsbewoners op zwijnenjacht. Zij dreven de varkens in een soort kooi van bamboe. Als er dan een paar gevangen waren moest een van ons komen om ze dood te schieten. Daarna brachten zij ze naar ons kamp. Zelf Moslim zijnde aten ze geen varkensvlees. In ons peloton zat een slager en die wist er wel weg mee. We hadden dan een aantal dagen heerlijk mager varkensvlees.

Radio Batavia
19 mei 1948 waren mijn ouders 25 jaar getrouwd. Maanden tevoren had ik al naar radio Batavia geschreven om een felicitatiegroet op die dag te mogen uitspreken. Toen dat geregeld was moest het verlof voor die week gepland worden. Alles kwam prima voor elkaar en ik heb toen ‘s nachts om 12 uur (het was toen 5 uur nm. in Nederland) rechtstreeks Pa en Ma en Coby toe kunnen spreken.
Ik ben daar met Eef Mulder en Wim Tomassen in de studio geweest. Zij mochten niet in de omroepcabine maar konden verder alles volgen. De cabine was namelijk rondom van glas voorzien.

Bezoekjes in Batavia
Die dagen ben ik met Piet Kok in Batavia geweest. Hij had in de Europese wijk Nederlandse kennissen. Het was een plantersgezin. Het weekend mochten wij bij hen logeren. Dat was een prettige ervaring.
Ik ben ook nog op bezoek geweest bij Riek Haarmans. Zij woonde met haar man in Batavia. Ze vond het heel leuk dat ik haar een bezoekje bracht. Haar zus was een vriendin van tante Mien. Dat was voor ons tante Alie. Ik kende haar trouwens ook nog vanuit de tijd dat wij in Amersfoort woonden. De familie Haarmans woonde toen in dezelfde straat als wij.

 © 7DecemberDivisie.nl

Natuurlijk ben ik ook nog een paar dagen opgetrokken met “De Veenders” Eef en Wim. Die lui hadden maar mazzel, altijd in Batavia.

Met vakantie in Batavia. Mei 1948

Sigaretten van Spoor
Na die fijne week weer terug naar Pasirwangi.
Weer mee draaien in de dingen van alle dag, zoals wacht, patrouille en werken aan de kininefabriek. Op een keer kwam de directeursvrouw (haar man was ziek) een kijkje nemen naar onze vorderingen. Zij bracht voor ieder van ons een pakje goede sigaretten mee. Dat werd erg op prijs gesteld want met de rokerij was het nog steeds knudde. De inlandse sigaretten waren niet te roken. Generaal Spoor had in een toespraak gezegd dat het best meeviel. Generaal Kruls echter was het met ons eens. Als je een sigaret gepresenteerd kreeg was het een tijdje “wil je een Spoor” of in het andere geval “wil je een Kruls”.

In die tijd kwamen er een 10-tal Javanen voor beveiligingsdiensten naar de onderneming. Die mensen moesten nog opgeleid worden tot beveiligingspolitie. In het begin was het wel lachen toen zij moesten leren exerceren.

Toekomst na het leger
Toen we in Pasirwangi zaten heeft kapitein Bordon om overplaatsing verzocht. Als pelotonscommandant zat er voor hem geen promotie meer in. Hij werd compagnies commandant bij de infanterie.
Op het afscheidsavondje zei hij het jammer te vinden om weg te gaan. “Maar”, zei hij “als jullie straks gedemobiliseerd zijn kan je aan je toekomst gaan bouwen. Mijn toekomst ligt in het leger. Ik moet nog door tot mijn 60ste”.

Kaarten verveelden nooit
In onze vrije tijd werd er veel gekaart. Als we om half negen nog niet op patrouille hoefden, kwamen de kaarten op tafel. Aanvankelijk was het schutjassen. We waren maar met vier man die het spel kenden. Als één van de vier om een of andere reden niet mee kon doen, werd er niet gekaart. Er waren er wel meer die klaverjas speelden. We zijn toen daar maar op overgeschakeld. Het kaarten ging dan meestal door tot om 11 uur het licht uitging. Het gekke was dat het kaarten nooit verveelde.
Enkele van onze jongens moesten in de kampong Semarang een post van de Indische politie gaan versterken. Ons peloton werd daardoor kleiner en dat betekende meer wacht. Op die politiepost heb ik ook een week of drie dienst gedaan. Hoewel ik verder nooit vrijwillig ergens aan mee gedaan heb, heb ik dat toen wel gedaan.
Ik ben toen in de plaats gegaan van een ander die er erg tegen opzag, maar ook omdat mijn drie kaartmaten er naar toe gestuurd werden.

Sport en spel
Ook op deze post werd aan sport gedaan, meestal was het volleyballen. Af en toe werd een voetbalwedstrijd gespeeld tegen een elftal van één van de onderdelen die in de buurt gelegerd waren.
2 mei 1948 waren we twee jaar in dienst en dat moest gevierd worden. Nou dat is ook echt gevierd.
In september 1948 hebben we op bescheiden wijze het 2-jarig bestaan van de 7 December Divisie kunnen vieren, door sport en spel, een lekker hapje en een borreltje.

© 7DecemberDivisie.nl

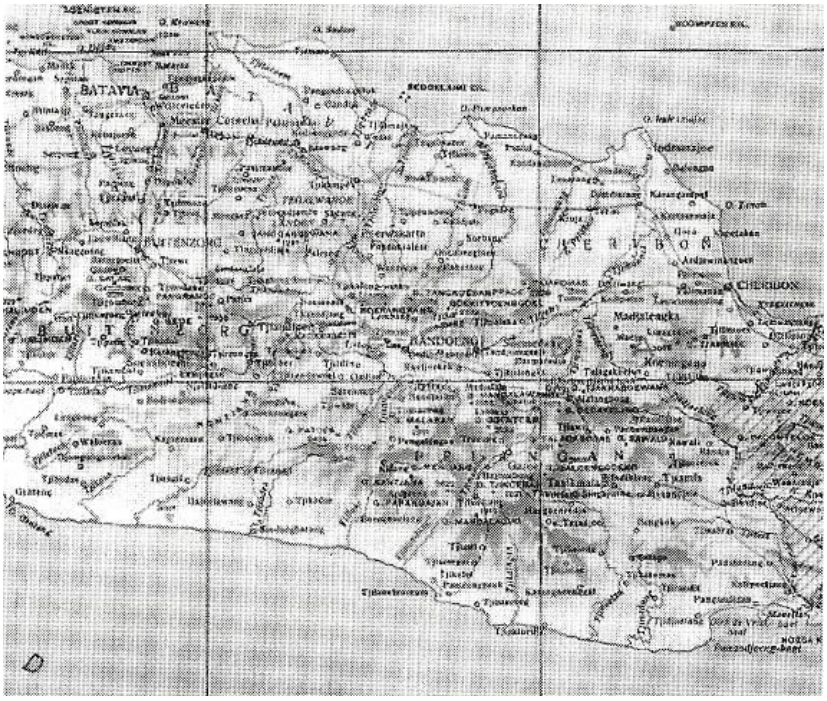

Het gebied op West Java waar wij opereerden

Zilveren manchetknopen
Van de tijd in Pasirwangi is eigenlijk niets spectaculairs te vertellen. Dikwijls was het naar de kininefabriek, waar ik buiten het werk aan het gebouw zo af en toe ook nog eens wat smidswerk voor het eigen peloton kon doen.
Tegen dat het werk ten einde liep kregen we door de directeur een cadeautje aangeboden. Dat voor mij bestond uit een paar zilveren manchetknopen en een prachtige aansteker.
Toevallig had ik op het 7 December Divisie feestavondje met een quiz, als 1ste prijs precies dezelfde aansteker gewonnen. Hij zou hem voor iets anders ruilen. Later kreeg ik hiervoor in de plaats twee boeken over autotechniek.
De anderen waren het met de beloning niet eens. Ze zeiden dat er een grotere beloning was toegezegd. Ik heb daar echter nooit iets over gehoord. Bovendien was het in diensttijd. Ik vond dat werken wel prettig. Het was een mooi tijdverdrijf.

Plunderende bendes
In het gebied was het verder vrij rustig. Het was wel zo dat na het vertrek van de republikeinse troepen er bendes waren die met hun roven en plunderen lieten merken dat ze er waren. Ze terroriseerden daarbij de bevolking, waarbij er soms doden vielen.
Af en toe moesten we er dan ook op uit. Maar in één geval konden we ze afstraffen. Zeer tot opluchting van de kampong bevolking.
Af en toe gingen we ook met de verpleger de kampong in. Voor zover het in zijn vermogen lag verstrekte hij medicijnen, verzorgde zieken en wondjes en dergelijke.
Op één van de bezoekjes aan de kampongs kwamen we langs de kininefabriek. We zijn er toen een kijkje gaan nemen. Er was al weer aardig wat activiteit, er stonden al weer heel wat balen Kina gereed voor verzending.

Verdwenen Lee Enfield geweren
In die periode kwam er ook een overloper (een Javaan) Amir zijn diensten aanbieden. Hij was na een tijdje overal zo mee vertrouwd geraakt, dat hij aan alle activiteiten deelnam. Zelfs fungeerde hij als verkenner als we op patrouille gingen. Op een ochtend was hij verdwenen en met hem een aantal Lee Enfield geweren en heel wat munitie.

Dooie mus
De toenmalige commandant van de stafcompagnie was inmiddels bataljonscommandant geworden. Hij had er indertijd in Harderwijk voor gezorgd dat ik me verder zou kunnen bekwamen in het automobielvak. Toen hij een keer in Pasirwangi kwam herkende hij me en zei uit zichzelf tegen me dat wanneer het bataljon weer samengevoegd zou worden er voor mij misschien wel een plaatsje in de werkplaats zou zijn. Ik werd echter blij gemaakt met een dooie mus, want het is er nooit van gekomen.

We hebben ongeveer 7 maanden in Pasirwangi gelegen. Bij vertrek begin november 1948 werd er een dagorde van de commandant van de 3e Infanterie Brigade voorgelezen waarin hij ons bedankte voor de bewezen diensten.

Bij vertrek uit Pasirwangi verlieten we namelijk het gebied dat onder controle van de 3e Infanterie Brigade stond.

Tjikidjing
Uitgeleide gedaan door bijna de hele kampongbevolking van Pasirwangi ging het richting Soemedang, een bergachtig gebied via de Nagregpas.
Men wilde in één dag naar onze nieuwe post Tjikidjing.
Het was een zware tocht vooral met de carriers. Dat gaat niet zo snel. Warm gelopen motoren, wachten op afkoeling en op het laatst ook slepen tot de eerstvolgende post van het bataljon.
De laatste 30 kilometer was het wegdek verschrikkelijk slecht, vol met gaten en ontzettend stoffig. Dit gebied waren we tijdens de 1e actie in 1947 ook door gereden.

‘s Avonds om half 9 waren we, moe en heel erg stoffig, in Tjikidjing.
Tot overmaat van ramp was er geen water om ons te “mandiën” (het juiste woord in het Maleis is mandi, dat betekent baden, maar bij ons was het altijd “mandiën”.)
Gelukkig begon het wat later te regenen, een heerlijke tropische bui, en konden we buiten genieten van een heerlijke douche. Moe, maar schoon, heb ik die nacht lekker geslapen.

De temperatuur was daar wat hoger dan in Pasirwangi, zodat we met een deken minder konden volstaan.
Het was de bedoeling dat we daar een paar weken zouden blijven.
Het ligt in de buurt van de berg Tjeremai.

Het gebied waar wij zaten was gelukkig tamelijk vlak. Toch hebben we in de korte tijd dat we er zaten zware patrouilles gemaakt, een keer zijn we zelfs 17 uur onderweg geweest.
We zaten daar in het seizoen van de natte moesson. De wegen waren niet verhard, het leek wel een soort rode klei. Het was dan vooral ’s nachts geen lolletje om er op uit te moeten.
Als we een bepaald doel voor ogen hadden was dat meestal zonder resultaat. De tam-tam zorgde daar wel voor. Met de carriers reden we ook wel patrouille. Dat was niet zo zwaar. Ik denk dat het meer was om te laten zien dat we er waren.

Talaga
Drink- en badwater moesten we in Talaga halen. Daar was ook de staf van de mortiercompagnie gelegerd. Mijn vriend Han van Doorn lag daar ook. Ik was met hem bevriend geraak toen we beiden in het staf peloton zaten. Toen dat peloton opgeheven werd ging hij naar het 12e en ik naar het 14e peloton. Af en toe kwam ik in Talaga om naar de Mis te gaan of ook om water te halen en dan zocht ik hem op.
De aalmoezenier kwam af en toe in Talaga. De dienst werd gehouden in een van de kamponghuizen, voor alle in de buurt gelegen katholieke militairen.

Madjelengka
In Madjelengka was de bataljonsstaf gelegen. Dat was ongeveer 1½ uur rijden van ons kamp. Het hele bataljon was nu in dat gebied rond Madjelengka geconcentreerd.

Nieuw uniform
We kregen daar een pyjama, dat was nog nooit gebeurd, en ook een nieuw kaki uniform. De maat klopte voor geen meter. In de kampong zat een kleermaker die heb ik gevraagd het uniform passend te maken. Daar deden mijn collega’s nogal smalend over, maar toen ze het resultaat zagen kreeg de kleermaker meer klandizie.
Aan Coby heb ik echter moeten vragen in Holland een leeuw embleem en een EM-badge te willen kopen en op te sturen De kleermaker heeft ze op de mouwen genaaid. In het leger waren die badges niet beschikbaar, maar nu was het uniform toch compleet.

We hebben tot eind november 1948 in Tjikidjing vertoefd.

Bantaroedjeg
Daarna zijn we naar Bantaroedjeg gegaan. Dat was een post waar we niet met vervoer konden komen. Tussen Talaga en Bantaroedjeg was een brede kali. De brug die er over gelegen had was opgeblazen en nog steeds niet hersteld of vervangen door een baileybrug.
Een kilometer of zes richting Bantaroedjeg was in dezelfde weg over een brede kali een bamboe loopbrug aangebracht. Vervoer kon dus tot de kapotte brug, vervolgens met het materiaal lopend naar de andere kant van de loopbrug. Daar stonden dan carriers te wachten waarmee we naar het kamp reden. Als er wat gehaald of gebracht moest worden uit of naar Talaga, moest dat op deze omslachtige manier gebeuren. Dat nam heel wat tijd in beslag.

Wij losten daar het 12e peloton af. Zij lieten hun transportmiddelen in Bantaroedjeg achter, wij het onze in Talaga. Hoe dat rijdend materiaal in Bantaroedjeg gekomen is, is me altijd een raadsel gebleven.

 © 7DecemberDivisie.nl

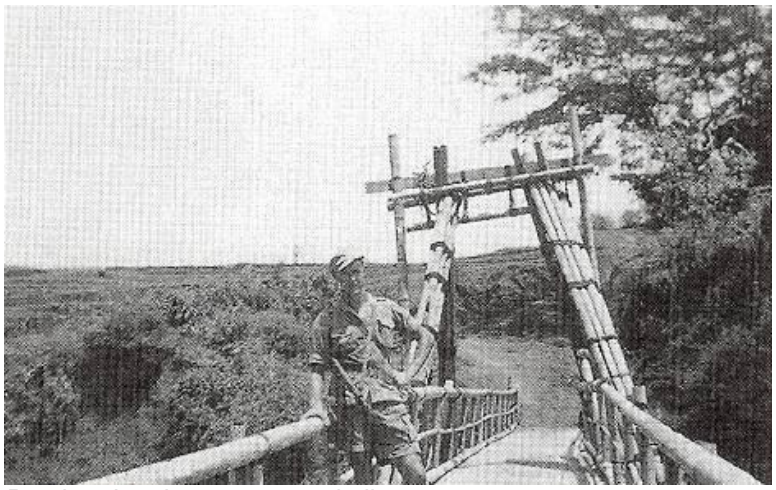

Bamboe loopbrug over een kali
in de weg van Talaga naar Bantaroedjeg

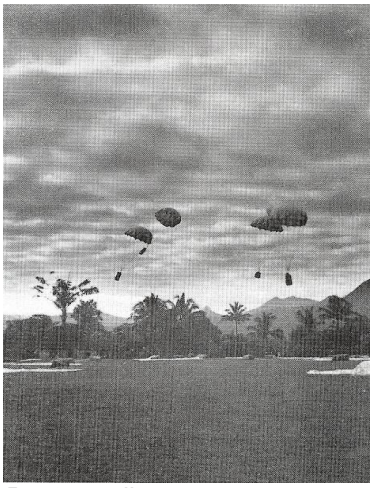

Bantaroedjeg
Bevoorrading vanuit de lucht

We werden bevoorraad vanuit de lucht.
Op gezette tijden kwam er een Dakota over die grote pakketten aan parachutes uitwierp met daarin courage en allerlei andere bestelde benodigdheden en onderdelen. Ook benzine en olie voor de carriers.
Het was daar veel patrouille lopen. Gelukkig niet zulk zwaar terrein. Om een zo groot mogelijk gebied te kunnen bestrijken, brachten we met de carriers de jongens zo ver mogelijk het gebied in. Plaats van ophalen en tijd werd afgesproken. De twee carriers gingen met de chauffeur en één man bewaking terug naar het kamp om dan later de jongens weer op te halen.

Tankvallen
Af en toe had men de aardigheid om in het pad dat wij berijden moesten een zo genaamde tankval te graven. Wij lieten die sloten dan door de nog in de kampong aanwezige mannen dichtgooien. Ik denk dat het misschien wel dezelfde mannen waren die voor de TRI ‘s nachts de val gegraven hadden.
Nadat dit een paar maal gebeurd was kreeg de commandant er genoeg van. We hadden weer kampongmensen gecharterd om de val dicht te gooien. Toen hij bijna dicht was werden die mannen weggestuurd en werd er een boobytrap aangebracht, waarna we zelf de kuil dichtgooiden. De nacht daaraanvolgend hoorden we een enorme knal. Wat de gevolgen waren weet ik niet, maar het heeft zeker onschuldige mensen het leven gekost. Na die gebeurtenis hebben we er geen last meer van gehad.

Vuurgevecht met een heel bataljon TRI-militairen
Op een keer toen we de jongens met 2 carriers het gebied in brachten, reden we op de achterhoede van, naar later bleek, een heel bataljon TRI-militairen met hun gezinnen. Zij verplaatsten zich te voet. Dat zij ons niet aan hoorden komen was me een raadsel. Die carriers maken best vrij veel lawaai. Zij liepen heel argeloos beneden ons na de haarspeldbocht op de weg die parallel liep aan die waarop wij reden.
Er volgde een vuurgevecht waarbij het er voor hen op leek alsof zij over een breed front beschoten werden. Dat kwam omdat de 2e carrier wat achter geraakt was. We namen enkele gevangen, waaronder de bataljonscommandant, een groot majoor die vloeiend Nederlands sprak.

Als we op patrouille gingen kreeg ieder twee brenmagazijnen mee. Zodra ze in de carrier zaten gooiden ze de magazijnen in de carrier. Toen de jongens bij dat gevecht er uit sprongen bleven de magazijnen liggen. Opeens hoorde ik de brenschutter om de munitie roepen. Ik was in de carrier blijven zitten om als het nodig mocht zijn op te kunnen rijden. Toen ik hem hoorde roepen, raapte ik een armvol magazijnen bij elkaar en bracht ze onder het gefluit van kogels naar hem toe.

Onze groep was maar 18 man sterk, te weinig om achter een heel bataljon aan te gaan. We zijn toen terug gegaan naar het kamp.
We hebben versterking gehaald en zijn met twee stukken mortier weer op pad gegaan.

De bommen hebben een diameter van ongeveer 10 cm en het geschut een bereik van 4 kilometer. We zijn rijdend zo ver als we konden achter het TRI-bataljon aangegaan. Terwijl de patrouille het gebied inging, stelden we met zes man de mortierstukken op ter eventuele ondersteuning. Via de radio hadden we contact met elkaar. Voor een zo ver en groot mogelijk bereik had de korporaal seiner een lange verticale antenne op zijn radiotoestel gemonteerd. Om ombuigen van die lange antenne te voorkomen had hij deze getuid. De tuien had hij op de vier hoeken van de carrier vastgezet. De radioverbinding met de patrouille was uitstekend.

Later op de middag begon het behoorlijk te regenen. Na een poosje hadden we geen verbinding meer met de patrouille. Ik zei tegen die korporaal: “Je moet die tuien er af halen”. “Jij bent gek”, zei hij.

 © 7DecemberDivisie.nl

Wat later toen hij weer probeerde te seinen stond ik tegen de carrier geleund met één hand aan een tui. Nou ik kreeg me een optater. Hij wilde het toen wel geloven. De natte tui maakte via de carrier verbinding met de aarde waardoor het signaal afvloeide.
Nadat hij de tuien verwijderd had kregen we muziek via radio Batavia, maar de patrouille had toen al gesloten. Omdat er geen radiocontact meer was keerde men onverrichter zake terug, want zonder steun van de mortieren durfden ze niet verder.

De terugtocht naar het kamp heeft ook nog heel wat voeten in aarde gehad, door de regen en de modder. Bij het draaien schoot de rupsband van de andere carrier er af. Met geen mogelijkheid konden we die er weer op krijgen. Dan maar achter laten en de jongens lopend naar het kamp.
Al het materiaal bommen en stukken moest in één carrier geladen worden. Met heel veel moeite en pijn zijn we met die veel te zwaar beladen carrier in het kamp terug gekomen. Maar toen lagen de jongens allemaal al op één oor.
Na een korte nacht zijn we voordat het licht werd naar de achtergelaten carrier gereden. Toen lag de rupsband er in vijf minuten op.

"Moeten ze maar niet liggen te sodemieteren"
Als we op patrouille gingen werden we wel eens beschoten vanuit een nabij gelegen kampong. Gelukkig was er nog steeds niets ernstigs gebeurd. Onze commandant had de bevolking al eens gewaarschuwd, echter zonder resultaat.
Op een dag moesten we er naartoe met benzine en petroleum. Alle bewoners werden de kampong uit gestuurd. In een aantal willekeurige huizen werd benzine en petroleum gegooid en in brand gestoken. Ik was buiten de kampong gebleven, samen met een korporaal. Toen de vlammen hoog oplaaiden vroeg ik hem: "Hoe vind je dit nou?". Zijn antwoord was: "Moeten ze maar niet liggen te sodemieteren". Ik zei: "En wat zeiden wij van Putten?". "Oh maar dat was heel wat anders", zei hij.

Ondanks dit soort maatregelen, waar ik het niet mee eens was want je treft meestal onschuldige, was de bevolking niet tegen ons. Het was een paar maal gebeurd dat er één brenmagazijn en twee stengunmagazijnen gevuld met patronen verloren waren. Deze werden door de vinder teruggebracht.

2e politionele actie
Op zondagmorgen 19 december 1948 werden we totaal verrast door het bericht op de radio dat onze troepen de Status quo lijn overgetrokken waren om de rest van Indië te bezetten. Volgens de berichten verliep alles voorspoedig. In ons gebied was er niets van te merken. AL gauw hadden we radio Djocja, nu in het Nederlands. Daags te voren had de Dakota verstek laten gaan. Het was toen wel duidelijk waarom. Het vliegtuig moest parachutisten vervoeren.

Coby stuurde regelmatig een paar sigaretten mee in haar brieven, want dat merk -en trouwens geen enkel goed merk- kregen we niet in Bantaroedjeg.
Rond de feestdagen kreeg ik niet alleen van Coby en de familie pakketjes, maar ook van anderen zoals van een fabriek uit Enschede en ook van een verpleegster uit Batavia, via een of andere organisatie naamloos aan ons toegezonden. Zij vroeg de ontvanger haar terug te willen schrijven. Ik heb haar een dankbriefje geschreven en ook dat ik een lief meisje in Nederland had. Ik heb nooit meer iets van haar gehoord.
Met de jaarwisseling kregen we per huis een fles drank. Dat was tegen de gewoonte want met dergelijke dagen kon er nog wel een iets gebeuren.

In Bantaroedjeg ging alles ook gewoon door zoals op de andere posten waar we gezeten hadden. Wachtdienst, patrouille, genie helpen bij het herstel van de wegen en bewaking bij het aanbrengen van een baileybrug. Maar in onze Bantaroedjeg periode is nooit iets gedaan aan de vervanging van de bamboeloopbrug. Misschien was die kali te breed voor een baileybrug.

Aanvankelijk merkten we weinig van de 2e politieke actie. Het vlieg- en scheepvaart verkeer van Nederland werd echter door andere landen geboycot. Daardoor bleef de post langer onderweg en ook de pakketpost ging vertraagd. Ruim twee weken kwam er zelfs helemaal geen post.
Gelukkig keerde geleidelijk aan de normale gang van zaken weer terug. Het gebied waarin wij zaten was niet zo welvarend. Daardoor kwam het dat het er vrij rustig was.

Voor grotere troepen of grotere bendes was er voor langer verblijf geen eten. Een enkele keer gebeurde het wel dat er een kleine bende was. Meestal als we er op af gingen waren de vogels gevlogen. Werden ze toch gepakt dan gebeurde het wel dat ze zonder vorm van proces dood geschoten werden. Dat gebeurde dan wel zodanig dat er geen getuigen waren.
Door de actie naar Djocja gebeurde het wel dat foerageren vanuit de lucht uitgesteld werd. Dat gaf dan weer problemen met de voeding. Soms was het dan pannenkoeken of pap. Bij bezoek van de bataljonsarts werd er een vitaminetekort geconstateerd. Hij heeft er toen voor gezorgd dat er minstens twee keer per week verse groenten en fruit gedropt werd.

 © 7DecemberDivisie.nl

In die tijd waren er veel zieken. Zij hadden ameube dysentrie. Ze konden alleen in het hospitaal behandeld worden, omdat ze twee maal daags een injectie moesten hebben.

Ons was gezegd dat we voor twee maanden naar Bantaroedjeg zouden gaan. Inmiddels waren het er drie. Het bleek al gauw waar dat door kwam. De stemming was niet best men wilde weg. Maar onze commandant heeft het verblijf bewust gerekt, want hij was daar alleen de baas. Ondanks veel praten, beloftes van lichtere wachtdienst en minder patrouilles bleek dat na stemming, blijven of naar Talaga, het merendeel voor vertrek gekozen te hebben.
In Talaga kwamen we in een school te liggen. We namen daar de plaats in van de jongens die ons in Bantaroedjeg afgelost hadden.

Onze commandant is maar kort in Talaga geweest. Toen de compagnies commandant hoorde hoe hij zijn best gedaan had om ons in Bantaroedjeg te houden en hoe hij zich over hem uitgelaten had, is onze commandant door de bataljons commandant afgezet en terug gestuurd naar Bantaroedjeg, echter niet als commandant. Wij kregen een luitenant als pelotons commandant (Strijker).

Niersteen
Ik was nog maar kort in Talaga toen ik, naar later bleek, last kreeg van niersteen. Ik had zo ontzettende pijn, dat men besloot mij naar het hospitaal in Soetawangi te brengen. Met zes man bewaking mee over een afstand van ongeveer 40 kilometer in het donker over een slechte weg. Dat was niet zo pretje.
In het hospitaal aangekomen vroeg de dokter wat er aan scheelde. Ik zei: “Dokter ik schaam me rot, want ik voel geen pijn”. Na hem verteld te hebben wat er aan de hand was, kreeg ik een bed aangewezen en de mededeling “Als je weer pijn heb, daar slaapt de hospik”.
Nou ik heb het geweten. Maar na een spuitje zakte de pijn geleidelijk weg.

Dat hospitaal was de sociëteit van de suikerfabriek. Ik trof er een employé van die fabriek. Deze heeft mij er het een en ander over verteld. De Jappen hadden het complex voor andere doeleinden gebruikt. Zij probeerden de fabriek weer op te starten. De suikervelden waren vernield, daar was men ook met herstel bezig.

Ruim twee weken ben ik in het hospitaal geweest. Voordat ik terug zou gaan naar Talaga deed zich de gelegenheid voor de tandarts in Cheribon te bezoeken. Op en neer naar Cheribon, 80 kilometer V.V., over een slechte weg, heeft er waarschijnlijk voor gezorgd dat de niersteen me weer ging plagen.
Het gevolg was dat de dokter het beter vond dat ik naar het grote hospitaal in Tjimahi ging in plaats van naar Talaga. De dokter zei in Tjimahi kunnen ze een röntgenfoto maken en dan zien ze wat er aan de hand is.

Het hospitaal in Tjimahi was prachtig gelegen, mooie tuinen eromheen met prachtige gazons. De gebouwen waren met elkaar verbonden door overdekte galerijen. Bij regen altijd droog van het ene naar het andere gebouw.
Na het maken van een röntgenfoto en een inwendig onderzoek bleek inderdaad dat het niersteen was. Er volgde een kuur om de steen te vergruizen. Ik kreeg drie keer in de week ‘s morgens om zes uur een injectie en daarna moest ik voor acht uur drie liter thee naar binnen gewerkt hebben. Ik was daar lopend patiënt en kon dus aan bezigheidstherapie doen.

Foto album verkoopt
Leerbewerking leek we wel wat. Voorzichtig begonnen met een portemonnee, daarna een portefeuille en toen dat nogal aardig gelukt was ben ik aan iets groters namelijk een fotoalbum begonnen.
Toen men deze laatste zag kreeg ik klandizie. Het was leuk werk en zodoende heb ik er een aantal gemaakt. Onder andere ook voor een secretariaatsmedewerkster. Toen ik het album voor haar klaar had kwam ze later vragen of ik er nog een wilde maken. Het leverde een extraatje op. Buiten het materiaal kosten gaf ze me voor iedere album ƒ 10,00 en een pakje goede sigaretten.

Er was veel lectuur, je kon er biljarten, af en toe was er een film en ’s avonds vaak muziek, cabaret of iets dergelijks.
Op de radio was maar op bepaalde uren muziek. Radio Bandoeng was niet de hele dag in de lucht. Zo eens in de week een onderzoek en dan kreeg je er weer een week bij. In het hospitaal was een kapel, daar kon je iedere dag naar de Mis en af en toe was er ook Lof. Er was ook een kantine, daar kon je in ieder geval goede sigaretten kopen.
Af en toe kwamen er pelotonsgenoten op bezoek. Ze waren weg van mijn leerbewerking en vroegen kun je voor mij ook zoiets maken? Ik zag echter aankomen dat ik niet zo lang meer in het hospitaal zou zijn.

Rond Pasen kregen we wat pakketjes aangeboden met rokerij en snoeperij, onder andere van de R.K. verkennerij Tjimahi. Door de bezigheden en de afleiding ging de tijd snel. Er was maar een verlangen: Naar Huis! Er werd veel over repatriëring gesproken, maar iedere keer als de berichten hierover hoopvol waren viel het later weer tegen. Gelukkig kreeg ik nog steeds veel brieven.

 © 7DecemberDivisie.nl

Op de eerste plaats van Coby en mijn moeder. Ook van andere vrienden en bekenden. Ik werd dus steeds goed op de hoogte gehouden van het reilen en zeilen in Holland, maar in het bijzonder van Hooglanderveen.
Ruim twee maanden ben ik in het hospitaal geweest. Toen het er naar uit zag dat er zich geen problemen meer voor zouden doen, mocht ik op 21 mei 1949 naar het herstellingsoord “Dagoheuvel” in Bandoeng. Het was daar best goed vertoeven. Net vakantie. Mooie omgeving, een heerlijk zwembad waar we alleen ’s morgens gebruik van mochten maken, want ’s middag kwamen de burgers. We konden ook de stad in, ’s zondags in de kathedraal naar de Mis en ’s avonds naar de bioscoop.
In die periode kwam ook het bericht door van het overlijden van de leger commandant
Generaal Spoor. Allerlei geruchten over de doodsoorzaak deden de ronde. Maar waardoor of waaraan is mij nooit duidelijk geworden. Om aan het verzoek van mijn collega’s te voldoen heb ik daar geprobeerd nog wat aan leerbewerking te doen, maar dat haalde niet veel uit.
Ik miste de attributen en daarvoor moest ik af en toe naar de therapiezaal van het hospitaal in Tjimahi. Dat kon gelijk als ik voor controle moest komen. Enfin, met horten en stoten heb ik nog wat kunnen maken en daarmee een paar collega’s blij gemaakt. Maar ook aan het verblijf in “Dagoheuvel” kwam een einde. Op 27 juni 1949 werd ik ontslagen en kon met vier weken lichte dienst terug naar Talaga. Per trein ging het van Bandoeng naar Cheribon, vandaar uit moest je het zelf maar uitzoeken. Dat werd liften. Toevallig zag ik daar een auto van ons bataljon, herkenbaar aan het no. 64, die ging naar Madjalengka. Daar kwamen knapen van onze post en met hen ben ik het laatste stuk meegereden.
In Talaga heb ik de eerste vier weken alleen wachtdienst gedaan en wat revisie werkzaamheden. Af en toe wat volleyval gespeeld en heb ik me op verzoek van een paar pelotonsgenoten ook weer gewaagd aan leerbewerking. Het benodigde gereedschap heb ik zelf gemaakt en voor materiaal moest ik naar Cheribon. Och, het was een leuk tijdverdrijf.
Nadat ik voor controle bij de dokter in Tjimahi geweest was kon ik weer volledig dienst gaan doen. Nou dat was meteen goed raak. Er was in de omgeving van Koeningan een Republikeinse troepen concentratie gesignaleerd. Met ongeveer 1000 man zijn we een paar dagen daar in touw geweest, buit: twee geweren. Dat het resultaat slecht was is ook wel te begrijpen. Al een paar dagen tevoren werd er over gesproken dat we op actie zouden gaan. Onze hulpen, baboe’s en djongens, spraken geen Nederlands, maar verstonden het wel, zodoende. Een paar dagen na die zware patrouille ben ik weer terug geplaatst naar de staf. Dat beviel me best, want ik hoefde geen patrouille meer te lopen, wel wachtdienst verrichten.
Een van de stafmensen lag voor langere tijd in het hospitaal. Hij zorgde voor het licht aggregaat en hield de benzine- en olievoorraad bij. Dat werd toen mijn taak. Het was maar voor korte duur, want op de vooravond van mijn verjaardag (15 augustus) kreeg ik weer een flinke niersteen aanval waardoor ik in het hospitaal te Soetawangi terecht kwam. Mijn oud peloton genoten zaten inmiddels in Lemah Poeti en van hen kreeg in een felicitatie telegram en van het “Comité vervanging familieleden” uit Cheribon een pakje met sigaretten en wat lekkers voor mijn verjaardag.
Gelukkig was mijn verblijf daar van korte duur, want al vrij gauw kwam er een steentje en wat gruis los. Om dit te constateren moest je in een fles plassen. Na een goede week was mijn plas weer schoon en kon ik terug naar Talaga. Daar de draad maar weer opgepakt. Intussen hadden we ook een blanke vrouw in ons midden gekregen. Ik had haar al eens in het hospitaal in Tjimahi ontmoet, zij was daar verpleegster. Toen ik met haar praatte kregen we het over het Mitrailleur Bataljon en bleek het dat haar verloofde pelotons commandant was bij onze compagnie. Nadat ze in Bandoeng getrouwd waren kwamen ze in Talaga wonen. Dat was eigenlijk niet zo goed idee, want iedere keer als haar man op actie moest zat zij in spanning. Toen ze pas getrouwd waren had hij gezegd voorlopig niet aan kinderen te beginnen. Maar een paar maanden later hoorden we van hun baboe dat njonja een kindje kreeg. Na korte tijd ging zij dan ook naar Kadipaten, een veiliger gebied.

De besprekingen van de Ronde Tafel Conferentie (RTC) gingen ook steeds door, zo af en toe hoorden we daar wel iets van maar het bleef een onduidelijke situatie, zeker ook t.a.v. onze aflossing. De stemming werd er niet beter op. Voor de natte moesson begon haalden we het rijdend materiaal op uit Bantaroedjeg, dat gebeurde via een omweg over Lemah Poetei. Intussen kregen we vragen voorgelegd als: zijn er liefhebbers om een half jaar na te dienen in Indonesië, is er belangstelling voor dienst in het Federale leger of als politieman, allemaal onder voorwaarden. Toen het stil bleef na de informatie over het een en ander werd er gezegd: niet allemaal tegelijk!
Het gebeurde dat er een auto op een mijn liep waarbij het linker voorwiel afgerukt werd. Het liep gelukkig goed af. Zo gleed een auto, geslipt op de modderige weg, in een ravijn 7 - 8 meter naar beneden. Bij het afvoeren was dan onze hulp vereist.
Er kwam ook een soort oecumene op gang. Aalmoezenier en Dominee werkten veel samen, zij het dat er wel aparte diensten gehouden werden. In Talaga konden we af en toe naar de Mis, in Bantaroedjeg heb ik geen aalmoezenier gezien.
Het begon er steeds meer op te lijken dat Nederland de Soevereiniteit over Indonesië moest overdragen. Er verschenen TRI-officieren die met hun kornuiten in andere gebieden wilde spreken.
Groot was de frustratie toen er al buitenposten bemand werden door TRI-militairen. Het was toen niet meer schieten, maar zwaaien.
We moesten zelfs nog een keer voor de TRI in actie komen met de mortieren omdat zij in het nauw gedreven werden door een bende van de Daroel Islam.
Het werd ook even spannend toen enkele TRI-militairen verdacht van diefstal gearresteerd werden.

 © 7DecemberDivisie.nl

Het wantrouwen werd groot en bij ons de waakzaamheid. Na ons vertrek uit Talaga zou de post ook door TRI-militairen overgenomen worden.
Het begon steeds meer te lijken op ons vertrek. Officieel was er nog niets vastgelegd. Wel hebben in die tijd afgevaardigden van ons bataljon deelgenomen aan de afscheidsparade van de gesneuvelden van de 7 December Divisie op Menteng Poeloeh in Batavia. Ook kwam de divisie commandant Generaal Engles nog een kijkje nemen op de post.

Voor niets
Op 6 november 1949 zijn we onverwachts weggegaan. Het gebied werd inderdaad door de TRI overgenomen.
Ondanks dat we graag naar huis gingen was er toch teleurstelling. We hadden er drie jaar voor niets gezeten. Zoveel gesneuvelden en invaliden, alles voor niets.

Lembang
Eerst bivakkeerden we nog een paar dagen in Madjalengka en op 16 november 1949 gingen we naar Lembang, een plaatsje bij Bandoeng. Hier kwam de hele mortiercompagnie weer bij elkaar.

We kwamen te liggen in hotel “Tangkoeban Prahoe”. Dit hotel bestond uit een hoofdgebouw en een aantal bungalows die verhoogd opgesteld stonden langs een mooi gazon. Wij werden in de bungalows ondergebracht. Heerlijke temperatuur, mooi zwembad en een tennisbaan.

Toen waren ze maar wat blij
Van het zwembad mochten we ’s zondags geen gebruik maken, dan was het voor de elite van Bandoeng. Wij zaten dan voor de bungalows te genieten van dat vrouwelijk schoons. Er werd echter een domper op gezet door een aantal bezoekers die vertrokken toen zij ons, de soldaten dus, gewaar werden.
In spannende tijden was dat wel eens anders geweest. Toen waren ze maar wat blij dat wij er waren. Als we in een spannende periode gingen liften en ze zagen dat je een wapen droeg, stond de auto al bijna stil als je je duim op stak.
Op weekdagen waren een paar van ons al vroeg in het zwembad te vinden. Ik heb daar redelijk leren zwemmen. Dat kostte wel zelfoverwinning na mijn avontuur in Vada.

Radio Bandoeng
Om 10 uur ’s ochtends hadden we appèl. Bijna iedereen kwam dan pas zijn bed uit rollen. Het leek soms wel een stelletje gajes, kleding en schoeisel, alles door elkaar.
Radio Bandoeng begon om 10 uur altijd met een uur kantine muziek. Zij begonnen dan steeds met “Leichtes Blut” van Johan Strauss. Voordat de jongens naar de appèlplaats liepen hadden ze de volumeknop van de radio vol open gezet. Tijdens het appèl hadden we prachtige muziek. Dat klonk iedere keer zo mooi over dat grote gazon.

’s Zondags ’s morgens konden we in de kathedraal naar de Hoogmis. We konden de stad in, zwemmen, tennissen, naar de film. Cabaret, muziek luisteren, lezen, lekker luieren, kortom vakantie.
Af en toe moest er nog wel eens een auto gerepareerd worden en ook de benzine- en olievoorraad moest bijgehouden worden, maar verder was het afzien.

Overdracht dichtbij
Telkens veranderden de vertrekdata, maar die kwamen nooit van officiële zijde. Ook in de stad was geleidelijk aan te merken dat de overdracht dichter bij kwam. Er wapperden steeds meer rood-witte vlaggen van de republiek. Radio Bandoeng bleef zo, alleen het programma voor de strijdkrachten heette voortaan programma voor de Nederlandse militairen. Radio Batavia heette voortaan Radio Djakarta.
Rond 27 december 1949, toen de soevereiniteit overdracht plaatsvond, waren we een paar dagen geconsigneerd en de avondklok werd op 10 uur gesteld. Maar alles verliep voor ons verder ongemerkt. Geleidelijk moesten we telkens wat van onze uitrusting inleveren.

De feestdagen Kerstmis en Oud en Nieuw waren eigenlijk vrij geruisloos aan ons voorbij gegaan, zij het dat ik wel de Nachtmis bijgewoond had in de Kathedraal.

Terug naar huis

Troepenconcentratie voor vertrek
Op 9 januari 1950 vertrokken we naar Batavia. Daar kwamen we terecht in een groot kamp. De organisatie en de ligging waren prima. Maar buiten was het door het ontbreken van de bestrating een grote moddertroep.
Er waren vaste bedden zodat we ons veldbed konden inleveren. Ook ons wapen leverden we daar in. We kregen een Europees uniform, dat je zelf uit moest zoeken. Het was niet nieuw, maar wel schoon.

 © 7DecemberDivisie.nl

Door de grote troepenconcentratie ontmoette ik daar een paar dorpsgenoten en bekenden. We moesten ons maar zien te vermaken. Dat betekende dus de stad in, bioscoop en verder wat winkelen. De tram was voor ons gratis, maar vervoer naar de stad was eigenlijk geen probleem. Het was meestal liften, alle auto's moesten in de stad tanken. Mijn vriend Han reed een jeep en ging daarmee nog wel eens de stad in. Er werd dan wel eens een extra ritje gemaakt door de mooie Europese wijk van Batavia.

De Cheshire
Zo kwam dan eindelijk de grote dag. Op naar Tjandjong Priok, waar het Engelse schip "De Cheshire" op ons lag te wachten.

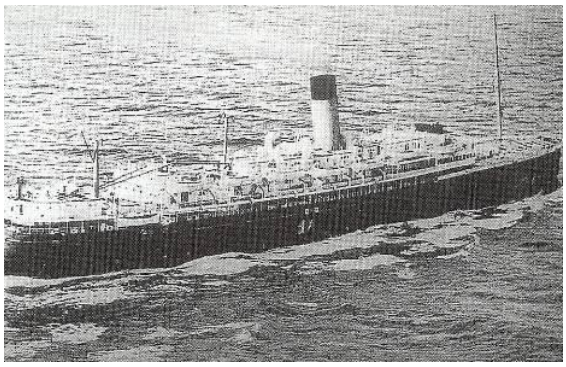

Passagiersschip "De Cheshire"

We vertrokken op 21 januari 1950. Het was een passagiersschip, precies voldoende accommodatie voor ons hele bataljon. We sliepen in hutten met vier man, lakens op de bedden die bovendien voor ons opgemaakt werden. Er was een vaste wastafel met warm- en koud water en aan tafel werden we bediend. Aan boord was van alles, een filmzaal, een danszaal, een zwembad en ook Nederlandse lectuur. We konden ons dus goed vermaken.

Toen we nog maar een paar dagen op weg waren steeg er een gejuich op toen het radiobericht door kwam van de actie van kapitein Westerling in Bandoeng. Het was echter wel te voorzien dat het op een fiasco uit zou draaien.

Op Ceylon deden we de haven van Colombo aan. We mochten van boord, ik heb er echter geen gebruik van gemaakt.

In de Rode Zee was het te merken dat we meer noordelijker kwamen. Daar moesten we voor het eerst het Europese uniform aan. Het was een aantal dagen niets dan zee, later kwamen we in een meer bevaren route en zagen we meer schepen, meest tankschepen. In Port Said ging de laatste post naar Nederland van boord en kregen we de laatste post van ons thuisfront.
De Middellandse Zee deed ter hoogte van Malta nog even vervelend. Een flinke storm, waarbij het water door de gangboorden stroomde, zorgde nog even voor heel wat zeezieken. Toen het etenstijd was en ik in de eetzaal kwam was de soep al opgeschept, er waren echter niet veel eters. Van de trap komende zag ik dat het bord heen en weer ging, maar de soep horizontaal bleef. Dat gaf zo een raar gevoel in mijn maag dat ik gauw een handvol brood van de tafel pakte en gauw weer naar boven ging. Toen mijn maag gevuld was ging het prima.

Al met al was het toch een heel wat prettiger reis dan op de heenreis met het troepentransportschip "De Nieuw Holland". Daar moesten we aardappelen schillen en moest het eten gehaald worden. Het gebeurde dat het eten eerder in het ruim was dan ik.

Over de reis is er verder niets te vertellen. Alles verliep gladjes, net als de zee.

18 februari 1950 - Hoek van Holland
18 februari 1950 kwamen we in de nacht in Hoek van Holland aan en gingen door naar Rotterdam. Daar werden we ontscheept. Van de boot in de bus ging het meteen huiswaarts. Ons bataljon was samengesteld uit mensen uit het hele land. De bus waarin ik zat ging via Hooglanderveen en allerlei plaatsen naar Groningen en Friesland. Ik ging er als eerste uit. De jongens zeiden: "Ga jij er maar uit, wij zorgen voor je bagage".

Mijn moeder was de eerste die mij begroette en in het café stond een mooie bloem: "Mijn Coby". Wat een heerlijk ogenblik. Zo vaak er naar verlangd was toen werkelijkheid. Een dergelijk moment vergeet je nooit, 40 maanden gewacht.
Daarna de begroeting door mijn vader en mijn broers en zussen. Aanvankelijk een beetje onwennig, maar al gauw kwam het oude vertrouwde weer terug.

 © 7DecemberDivisie.nl

Ik had af en toe wel eens gehoord van een uitbundig onthaal. Bij mijn thuiskomst verliep het rustig. Dat kwam mede doordat de moeder van het gezin van de buren daags tevoren overleden was. Er werd nagenoeg niet gevlagd.

's Avonds heb ik met mijn meisje een heerlijk wandelingetje gemaakt. Het was weer fijn om bij elkaar te zijn. Van mijn vader kreeg ik bij mijn thuiskomst een nieuwe fiets, van het merk Simplex. Daar was ik best mee in mijn sas. Mijn moeder had al eens geschreven dat de fietsbanden van de bon waren (distributie). Zij vroeg toen of ze er voor mij moest reserveren, maar het was dus niet nodig geweest want de fiets was compleet.

De eerste zes weken had ik vrij reizen voor twee personen. Ik heb er helaas maar alleen gebruik van kunnen maken, Coby werd ziek. Ik denk dat de spanning voor haar te groot geworden was. Ze moest van de dokter absolute bedrust houden. Alleen op pad gaan was niet zo gezellig.
Van dat vrije reizen heb ik dan ook weinig gebruik gemaakt. Een bezoekje aan mijn zus Jeannette die in Oirschot op de kweekschool zat, een keer naar een oom en tante in Arnhem en met mijn moeder kleding kopen. Natuurlijk ook af en toe een bezoekje aan mijn zieke meisje. Gelukkig knapte zijn geleidelijk aan weer op, maar het heeft toch nog bijna twee maanden geduurd.

In april 1950 moest ik de rest van mijn uitrusting inleveren in Amersfoort. Wat er ontbrak moest betaald worden. Daarna ging ik zogenaamd met groot verlof.

Twee keer ben ik op herhaling geweest. De eerste keer in Oirschot, dat was drie weken, van 21 mei tot 17 juni 1951. Daar kon ik Jeannette ook bezoeken op de kweekschool.
De tweede keer was in Ede van 28 mei tot 14 juni 1953. Tijdens beide periodes was het prachtig zomerweer. Van militaire dienst doen was weinig te merken, het was bijna een vakantie.

Wat de militaire dienst betreft nog dit

Ereteken voor orde en vrede
Toen we naar Nederlands Indië gingen was dat om orde en vrede te herstellen. Ik heb er het "Ereteken voor orde en vrede" met vier gespen voor gekregen. Geïndoctrineerd, vanaf de lagere schoolbanken, gingen we naar ONS Indië.
Later toen we al lang terug waren ben ik tot inzicht gekomen dat we er niets te maken hadden. Evenals de Duitsers hier in 1940 - 1945, waren wij daar de bezetters. Dat volk had ook recht op vrijheid.
Hoewel er in de tijd dat we er waren ook goede dingen gebeurd zijn. Want behalve de republikeinse troepen waren er ook andere groepen zoals de Daroet Islam, Laskar Rajat en bendes die roofden en plunderden en niets met het vrijheidsideaal te maken hadden.

Reünie
Pas begin jaren '80 hoorde ik dat er door mijn dienstkameraden regelmatig een reünie gehouden werd. Vanaf die tijd hebben Coby en ik de reünies, die om de twee jaar gehouden worden, bijgewoond. We ontmoeten dan de kornuiten waar ik ruim drie jaar lief en leed gedeeld heb. Helaas dunt deze club steeds verder uit. We hopen dat we er nog een aantal mee mogen maken.

Leo Mossink

Bunnik, februari 2000

© 7DecemberDivisie.nl